

5. Дзера О.В. Цивільне право України. Особлива частина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/73375-ltsenzya-na-vikoristannya-obkta-prava-ntelektualno-vlasnost.html>

Михайлюк Алла Сергіївна,
студентка четвертого курсу
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Новосад Анастасія Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРЯДОК ПОДАННЯ ЗАЯВ ОСОБАМИ, ЯКІ ПРИЙМАЮТЬ УЧАСТЬ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ

Відповідно до статей 55, 124 Конституції України кожному гарантується судовий захист його прав, свобод та законних інтересів. Реалізація права на судовий захист багато в чому залежить від належного правового механізму [1, с. 67]. Відповідно до ст. 3 ЦПК України кожна особа має право звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. Іншими словами, особа, яка звертається до суду бажає отримати від суду рішення, яке за своїм змістом відповідатиме саме її інтересам. Прагнучи такого результату особа іноді не усвідомлює, що на вказаному шляху можуть траплятись різні перепони юридичного характеру або події повсякденного життя, що ускладнюють чи унеможливають реалізацію поставлених планів. Такі обставини існують на різних стадіях цивільного процесу, зокрема на стадії відкриття провадження у цивільній справі, у вигляді відмови у відкритті провадження у цивільній справі.

Бичкова С.С. визначає, що рушійною силою цивільного процесу є подання до суду позовної заяви, заяви або заяви про видачу судового наказу. Після отримання судом вказаних документів розпочинається складна та тривала юридична процедура спрямована на розгляд та вирішення викладених в цих документах питань. Першою стадією цивільного процесу є стадія відкриття провадження у справі. На цій стадії судом здійснюється комплекс процесуальних дій, що закріплюються у відповідних процесуальних юридичних фактах, зокрема, винесених ухвалах про: залишення позовної заяви без руху; повернення позовної заяви; відмову у відкритті провадження у справі; відкриття провадження у справі [4, с. 89].

Підстави та порядок постановлення вказаних ухвал визначений в нормах глави 2 розділу III ЦПК України. Відповідно до ч. 1 ст. 122 ЦПК України суддя відкриває провадження у цивільній справі не інакше як на підставі заяви, поданої і оформленої в порядку, встановленому ст.ст. 118-120 ЦПК України. На стадії відкриття провадження у справі суддя здійснюючи розумово-процесуальну діяльність повинен визначити наявність підстав для залишення позовної заяви без руху або підстав для повернення заяви позивачу.

Відповідно до ч. 2 ст. 26 ЦПК у справах наказного та окремого провадження особами, які беруть участь у справі, є заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники.

Так, із заявою про встановлення факту батьківства до суду мають право звернутися матір, опікун (піклувальник) дитини, особа, яка її утримує та виховує, а також сама дитина, котра досягла повноліття, а факту материнства — батько й інші перелічені особи. Усі вони беруть участь у справі як заявники, а органи опіки та піклування й інші особи (залежно від обставин справи) — як заінтересовані особи.

У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (ч. 3 ст. 26 ЦПК). До вказаних осіб слід віднести Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які звернулися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або держави чи суспільних інтересів (ч. 1 ст. 45 ЦПК) [2, с. 455].

Згідно з положенням СК України органи опіки та піклування мають право на звернення до суду з позовом: 1) про визнання шлюбу недійсним, якщо він був зареєстрований у випадках, передбачених СК (ст. 42 СК); 2) про позбавлення батьківських прав (ст. 165 СК); 3) про позбавлення батьків або одного з них батьківських прав або про відібрання дитини від матері, батька без позбавлення їх батьківських прав (ч. 2 ст. 170 СК); 4) про скасування усиновлення або визнання його недійсним (ст. 240 СК).

У ст. 18 Сімейного кодексу України передбачено, що кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу. Автор Сімейного кодексу З. Ромовська вважає, що основною новелою цієї статті є надання дитині, якій виповнилося чотирнадцять років, цивільної процесуальної дієздатності. Така дитина має право самостійно подати позовну заяву на захист свого права або інтересу, зокрема позовну заяву про розірвання шлюбу чи визнання шлюбу недійсним, визнання батьківства, стягнення аліментів, скасування усиновлення чи визнання усиновлення недійсним. Така дитина має й усі процесуальні права позивача у процесі. Вона може бути і відповідачем (наприклад, у справі про визнання батьківства чи стягнення аліментів). Дитина, якій виповнилося чотирнадцять років, може сама звернутися до суду з заявою про надання їй права на шлюб (ст. 23 СК) [3, с. 344].

ЦПК України надає органам опіки та піклування право подавати заяви до суду у таких справах:

1) про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи (ч. 1 ст. 237 ЦПК); 2) про обмеження права неповнолітнього самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами або позбавлення його цього права (ч. 2 ст. 237 ЦПК); 3) про визнання фізичної особи недієздатною (ч. 3 ст. 237 ЦПК).

Заява про передачу безхазяйної нерухомої речі у власність територіальної громади за умов, визначених ЦК України, подається до суду за місцезнаходженням цієї речі органом, уповноваженим управляти майном відповідної територіальної громади (ст. 269 ЦПК).

Заява про визнання спадщини від умерлою у випадках, встановлених ЦК України, подається до суду органом місцевого самоврядування (ст. 274 ЦПК). За умов, визначених Законом України «Про психіатричну допомогу», лікар-психіатр має право подати заяву до суду про проведення психіатричного огляду особи у примусовому порядку, про надання особі

амбулаторної психіатричної допомоги та її продовження в примусовому порядку (ст. 279 ЦПК).

Згідно зі ст. 237 ЦПК наркологічний або психіатричний заклад може подати заяву до суду про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи або про визнання фізичної особи недієздатною. Протитуберкульозний заклад має право подати до суду заяву про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу хворого на заразну форму туберкульозу, який ухиляється від лікування (ст. 283 ЦПК). Установа охорони здоров'я або навчальний заклад має право на звернення до суду з позовом про позбавлення батьківських прав (ст. 165 СК).

Висновки. Отже доцільно визначити, що правове становище учасників процесу має велике практичне значення. Від того, в якій якості виступають особи у судовій справі, залежить обсяг їхніх процесуальних прав, а також юридичні наслідки вирішення спору. Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. Можливість особистого звернення залежить від наявності у того, хто звертається, цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 30.09.2016 – с. 67
2. Цивільний процесуальний кодекс України: за станом на 12 груд. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page> - с. 455
3. Сімейний кодекс України від 08.07.2017 – с. 344
4. Бичкова С. С. Визначення складу осіб, які беруть участь у деяких справах, що можуть розглядатися в порядку окремого провадження //Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 8, 2013 р. – К.: Науково-дослідний інститут приват. права і підприємництва Академії правових наук України, 2013. – С. 89-93.

Васильченко Анна Олександрівна,

студентка четвертого курсу
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Новосад Анастасія Сергіївна,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АКТИ – ДОКУМЕНТИ В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Згідно зі ст. 55 Конституції України права та свободи громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (п. 1 ст. 121). Процесуальний порядок провадження в цивільних справах в судах України визначається Цивільно- процесуальним кодексом України

Щодо самого поняття процесуального документа, то в своїй праці